

PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG AM OES 2 TACHWEDD 2021

SUBJECT: CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG 2022-2032

**REPORT BY: RICHARD EDMUNDS, CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL -
GWASANAETHAU ADDYSG A GWASANAETHAU
CORFFORAETHOL**

1. DIBEN YR ADRODDIAD

1.1 Bydd yr adroddiad hwn ar gyfer aelodau yn cyflwyno Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) 2022-2032 arfaethedig ac yn gofyn am sylwadau ynghylch digonolrwydd gwybodaeth a thargedau i allu argymhell yr adroddiad i'r Cabinet.

2. CRYNODEB

2.1 Gwneir y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hwn o dan Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac mae'n cydymffurfio â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020. Wrth osod targedau, rhoddwyd sylw dyledus i'r canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru.

2.2 Y gofyniad cyfreithiol gyda'r rheoliadau newydd yw drafftio'r cynllun gydag ymgynghoriad y tymor hwn, ei gyflwyno ym mis Ionawr 2022, ei gyhoeddi yn haf 2022 yn dilyn cymeradwyaeth weinidogol Llywodraeth Cymru i'r cynllun, a'i weithredu o fis Medi 2022.

2.3 Mae'r targed lleiaf o 26% ar gyfer dysgwyr ym mlwyddyn 1 erbyn 2032 yn cael ei bennu gan Lywodraeth Cymru er mwyn cwrdd â'r targed o 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Er mwyn cyrraedd y targed uchelgeisiol hwn, bydd angen i ni adeiladu ysgol gynradd newydd ac ehangu ysgolion eraill i greu'r lleoedd. Yn ogystal, bydd angen cynllun cyfathrebu arnom ni i gynyddu nifer y lleoedd hynny a fydd angen darpariaeth ychwanegol yn grwpiau Ti a Fi a Chylchoedd yn y blynyddoedd cynnar.

2.4 Pan fyddwn ni'n ehangu ein darpariaeth gyfrwng Gymraeg, bydd angen i ni hefyd ehangu ein gweithlu sy'n siarad Cymru ynghyd â nifer sylweddol o gamau eraill a amlygwyd ar ddiwedd pob maes canlyniad o'r cynllun.

2.5 Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod yr angen am fuddsoddiad cyfalaf ac mae wedi creu cyllid cyfalaf ychwanegol ochr yn ochr â rhaglen Band B Ysgolion yr 21ain Ganrif; rydyn ni wedi gweithio gyda thîm cynllunio Ysgolion yr 21ain Ganrif i ddatblygu cynigion

cyfalaf cadarn. Bydd angen cynllunio gofalus arnom ni o fewn timau Addysg i gynorthwyo'r cyfnod pontio i blant a theuluoedd er mwyn galluogi pontio cynyddol dros y 10 mlynedd nesaf ac atal effaith niweidiol sydyn heb ei reoli ar ysgolion cyfrwng Saesneg.

- 2.6 Mae Fforwm Addysg Cymru yn cwrdd bob tymor i fonitro cynnydd tuag at gamau gweithredu ac mae wedi nodi'r angen i grŵp tasg parhaus o dan y fforwm yrru ymlaen a chydlynu gweithgareddau o amgylch gwaith cyfathrebu a hyrwyddo sy'n cysylltu â Strategaeth y Gymraeg a'r fforwm. Bydd rhan o'r gwaith hwn hefyd yn cynnwys sut rydyn ni'n datblygu ac yn hyrwyddo darpariaeth trochi hwyrddyfodiaid yn ogystal â rhagor o weithlu sy'n siarad Cymraeg.
- 2.7 Mae'r ymgynghoriad ar agor ar hyn o bryd a bydd yn fyw tan 5 Rhagfyr 2021 pan fydd sylwadau'n cael eu hystyried ar gyfer y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg terfynol i'w ddwyn i'r Cabinet ar 8 Rhagfyr 2021 yn barod i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru ym mis Ionawr 2022.

3. ARGYMHELLION

- 3.1 Rydyn ni'n gofyn i aelodau dderbyn Cynllun Strategol Cymru mewn Addysg fel rhan o'r broses ymgynghori a rhoi sylwadau ynghylch digonolrwydd gwybodaeth a thargedau i gyflawni'r meysydd canlyniad a chyrraedd ein targed lleiaf o 26% yng ngharfan blwyddyn 1 erbyn 2032.

4. RHESYMAU AM Y ARGYMHELLION

- 4.1 Cydymffurfio â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020.

5. YR ADRODDIAD

- 5.1 Gwneir y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hwn o dan Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac mae'n cydymffurfio â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020. Wrth osod targedau, rhoddwyd sylw dyledus i'r canllawiau statudol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru.
- 5.2 Mae'r cynllun hwn yn amlinellu sut yr ydym yn bwriadu gweithio gyda Llywodraeth Cymru ac ystod eang o randdeiliaid i weithio tuag at gyflawni uchelgais 2050 o filiwn o siaradwyr Cymraeg yn ogystal â Rhaglen Lywodraethu 2021-2026. Bydd yr arian yn cefnogi ein dyheadau ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar gyfer diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus waeth beth fo'ch cyd-destun cymdeithasol-ddemograffig. Mae'r cynllun hwn wedi'i gysylltu'n gynhenid â chyflawni ein targedau integredig, gan ddefnyddio'r egwyddorion datblygu cynaliadwy, ledled Bwrdeistref Sirol Caerffili gan gynnwys cynllun Asesu Digonolrwydd Gofal Plant 2022-2027, Strategaeth y Gymraeg 2022-2027 a Chynllun Corfforaethol Caerffili 2018-2023, yn enwedig Amcan 1 – Gwella Cyfleoedd Addysg i Bawb a Chynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024, Amcan 5 – Y Gymraeg. Mae'r cynllun yn dangos pwysigrwydd gwella safonau a galluogi pontio cadarnhaol trwy gydol addysg i addysg, hyfforddiant a chyfleoedd cyflogaeth cadarnhaol, ynghyd â chysylltiadau cryf

â Chaerffili Mwy Cyfartal, Caerffili Mwy Ffyniannus/A More Equal Caerphilly, A More Prosperous Caerphilly yn ogystal â Chaerffili o Ddiwylliant Bywiog a'r Gymraeg yn Ffynnu.

- 5.3 Deellir yn glir bod angen i ni ganolbwyntio ar gynyddu cyfleoedd i blant a'u teuluoedd yn y blynyddoedd cynnar er mwyn cynyddu nifer y plant sy'n cyrchu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg. Bydd cynyddu nifer y lleoedd gofal plant ac addysg feithrin gyda dilyniant i ganiatáu pontio 100% trwy addysg cyfrwng Cymraeg yn cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg sy'n gadael yr ysgol ac yn mynd i gyfleoedd cyflogaeth, addysg a hyfforddiant. Mae galw mawr ar draws pob rôl yn y gweithlu am siaradwyr Cymraeg, felly mae'n hanfodol cynyddu nifer y bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol sy'n siarad Cymraeg yn ogystal â chynyddu'r cyfleoedd i ddysgwyr sy'n oedolion.
- 5.4 Ein targed 10 mlynedd dros oes y cynllun hwn yw cynyddu'r lleoedd ym mlwyddyn 1 i rhwng 26% (520) a 30% (600) o blant mewn addysg cyfrwng Cymraeg erbyn 2030/31. Mae dogfen ganllaw Llywodraeth Cymru sy'n amlinellu'r fethodoleg wrth gyfrifo'r targed yn dangos bod ein canran yn 2019/20 yn 17.9% (rydym yng ngrŵp 3). Mae'r awdurdodau lleol eraill yng Ngwent yng ngrŵp 4. Mae hwn yn darged heriol ac mae angen ei ystyried ar draws pob agwedd ar ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.
- 5.5 Mae ein sefyllfa bresennol yn seiliedig ar leoedd gwirioneddol yn y dosbarthiadau derbyn yn 2020, ac mae'n cynnwys amcangyfrifon parhaus ar gyfer lleoedd sydd ar gael ac sy'n cael eu creu drwy ein rhaglen datblygu cyfalaf gyfredol. Yn 2020, roedd 421 o leoedd Cymraeg ar gael a fydd yn cynyddu i 466 o leoedd ar gael ym mlwyddyn 1 erbyn 2031 drwy ein rhaglen gyfalaf ehangu gyfredol. Fodd bynnag, gwir nifer y garfan blwyddyn 1 gyfredol yw 366 o leoedd Cymraeg, sy'n is na'r rhai sydd ar gael. Yn seiliedig ar amcangyfrifon cyfredol ar gyfer cyfradd genedigaethau a cheisiadau, y nifer ym mlwyddyn 1 yn 2031 a ragwelir fydd 411. Mae'n amlwg bod angen datblygu lleiafswm o 54 o leoedd blwyddyn 1 ychwanegol sy'n debygol o greu angen am ysgol gynradd newydd ac ehangu'r ddarpariaeth bresennol i gyflawni'r targed o sicrhau 26% (520) o blant mewn addysg gyfrwng Gymraeg ym mlwyddyn 1 erbyn 2032. Yn flaenorol, rydym wedi seilio ein datblygiad ar yr Arolwg Galw gan Rien i ddangosodd alw o oddeutu 18%, ond rydym yn symud tuag at osod targed mwy estynedig o 26% erbyn 2032 i lywio datblygiadau yn y dyfodol.
- 5.6 Mae'r dadansoddiad o'r lleoedd yn y Fwrdeistref Sirol yn dangos bod yna feysydd penodol sydd angen eu datblygu. Rhagwelir y bydd symud Ysgol Cwm Gwyddon i Gwmcarn yn gwasanaethu eu dalgylch yn fwy effeithiol o'r lleoliad mwy canolog yn y cwm. Dylai'r lleoliad wella cyfraddau pontio er y bydd o bosibl angen datblygu darpariaethau Ti a Fi a Cylch yng ngogledd a de'r cwm i wasanaethu ehangu posibl yr ysgol. Mae'r safle hefyd yn ddigon mawr i gefnogi datblygu darpariaeth uwchradd yn y dyfodol os bydd angen. Mae cyfyngiad ar gyfer lleoedd yn ardal basn Caerffili wedi'i oresgyn i ddechrau drwy ehangu Ysgol y Castell ac Ysgol Gymraeg Caerffili, ond mae angen datblygu ysgol gynradd Gymraeg yn ardal Bedwas Machen o hyd, yn unol â rhaglen Band B Ysgolion yr 21ain Ganrif. Byddai dadansoddiad o'n stoc tai ysgolion yn dangos yr angen i ddatblygu Ysgol Gymraeg Trelyn ac Ysgol y Lawnt er mwyn symud tuag at Ysgolion yr 21ain Ganrif yn yr ardaloedd ochr yn ochr â darpariaeth gofal plant. Gyda'r holl ddatblygiadau ehangu neu gyfalaf, byddwn yn ystyried sut y gallwn hefyd ddatblygu gofal plant ar y safle ar gyfer plant 2-11 oed i wella pontio a chefnogi ein teuluoedd sydd angen y ddarpariaeth.
- 5.7 Mae'r camau o fewn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hwn yn cyd-fynd â'n nodau strategol yn Strategaeth Iaith Gymraeg 5 mlynedd Caerffili:
 1. Cynyddu nifer y teuluoedd lle mae'r Gymraeg yn cael ei siarad â phlant

2. Cynyddu defnydd o'r Gymraeg ymhlith plant a phobl ifanc, codi eu hymwybyddiaeth o werth y Gymraeg, a sicrhau gwell mynediad at weithgareddau a digwyddiadau cymdeithasol trwy gyfrwng y Gymraeg.
3. Cefnogi grwpiau cymunedol a'u helpu i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn eu hardaloedd
4. Hyrwyddo a gwella argaeledd gwasanaethau cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol

5.8 Mae saith maes canlyniad, ac mae gan bob un ofynion penodol o dan y rheoliadau a chanllawiau dilynol drwy'r wybodaeth fanwl ym mhob adran a'r targedau lefel uchel 10 mlynedd.

Canlyniad 1: Mwy o blant meithrin / plant 3 oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg

Canlyniad 2: Mwy o blant dosbarth derbyn / plant 5 oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg

Canlyniad 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall

Canlyniad 4: Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer eu cymwysterau asesedig yn Gymraeg (fel pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg

Canlyniad 5: Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol

Canlyniad 6: Cynnydd yn narpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (yn unol â'r dyletswyddau a bennir gan y Ddeddf ADY)

Canlyniad 7: Cynyddu nifer y staff addysgu i allu addysgu Cymraeg (fel pwnc) ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg

5.9 **Casgliad**

Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032 wedi diweddarau gwybodaeth ynghylch y sefyllfa bresennol ym mhob maes canlyniad ac wedi nodi camau lefel uchel er mwyn cwrdd â'r isafswm o 26% o garfan blwyddyn 1 sy'n cael ei addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg erbyn 2032.

Mae'r cyfnod ymgynghori wedi agor ac yn cael ei gylchredeg i'r holl ymgynghoreion gofynnol yn ogystal â bod ar gael i'r cyhoedd drwy wefan y Cyngor.

6. **TYBIAETHAU**

6.1 Does dim tybiaethau pendodol.

7. **CRYNODEB O'R ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG**

Mae'r Asesiad Effaith Integredig wedi'i gwblhau (Atodiad 3). Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn ysgogi'r galw am ddarpariaeth Gymraeg ac Addysg Gymraeg i alluogi ymgysylltiad cadarnhaol ar draws pob cymuned â'r Gymraeg. Mae effeithiau cadarnhaol sylweddol i'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg gan gynnwys hyrwyddo a chefnogi datblygiad yr iaith Gymraeg ar draws cymunedau trwy ysgolion cyfrwng Cymru ac Addysg Bellach yn ogystal â chefnogaeth gymunedol ehangach i rieni ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg. Mae cysylltiadau sylweddol â'r cydraddoldebau, Ysgolion yr 21ain Ganrif a strategaethau iaith Gymraeg CCBC yn ogystal â strategaeth Llywodraethau Cymru ar gyfer 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae Cynllun Strategol Cymru mewn Addysg 2022-2032 wedi diweddarau

gwybodaeth ynghylch y sefyllfa bresennol ym mhob canlyniad. ardal ac mae wedi nodi camau lefel uchel er mwyn cwrdd â'r isafswm o 26% o garfan blwyddyn 1 a addysgir trwy gyfrwng targed Cymru erbyn 2032. Mae'r cyfnod ymgynghori wedi agor ac yn cael ei gynhyrchu i'r holl ymgynghoreion gofynnol yn ogystal â bod ar gael i'r cyhoeddus trwy wefan ein cyngor.

8. GOBLYGIADAU ARIANNOL

- 8.1 Does dim goblygiadau ariannol i'r adroddiad hwn gan fod unrhyw adnoddau sydd eu hangen wedi'u hymgorffori yn yr adnoddau a'r cynlluniau presennol neu cynigion yn y dyfodol.

9. GOBLYGIADAU PERSONÉL

- 9.1 Does dim goblygiadau personél i'r adroddiad hwn.

10. YMGYNGHORIADAU

- 10.1 Mae'r holl safbwyntiau yn yr ymgynghoriad wedi'u cynnwys yn yr adroddiad hwn.

11. PŴER STATUDOL

- 11.1 Â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Coronafeirws) 2020.

Awdur: Sarah Mutch, Rheolwr Blynyddoedd Cynnar a Phartneriaethau,
mutchs@caerffili.gov.uk

Ymgynghoreion:

Christina Harrhy, Prif Weithredwr
Dave Street, Prif Weithredwr dros dro
Richard Edmunds, Cyfarwyddwr Corfforaethol Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol
Y Cyngorydd Ross Whiting, Aelod Cabinet dros Ddysgu a Hamdden
Y Cyngorydd Teresa Parry, Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Addysg
Y Cyngorydd Carol Andrews, Is-gadeirydd y Pwyllgor Craffu Addysg
Steve Harris, Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol a Swyddog Adran 151
Keri Cole, Prif Swyddog Addysg
Sue Richards, Pennaeth Addysg, Cynllunio a Strategaeth
Sarah Ellis, Arweinydd Cynhwysiant ac ADY
Paul Warren, Arweinydd Strategol ar gyfer Gwella Ysgolion
Jane Southcombe, Rheolwr Gwasanaethau Ariannol
Lynne Donovan, Pennaeth Gwasanaethau i Bobl
Anwen Cullinane, Uwch Swyddog Polisi (Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori)
Rob Tranter, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro
Ros Roberts, Swyddog Gwella Busnes
Fforwm Addysg Cymru

Atodiadau:

Atodiad 1 Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032

Atodiad 2 Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022-2032 – Cynllun gweithredu

Atodiad 3 Asesiad Effaith Integredig